

Dokumentnamn	Utgivare	Upprättad datum	Version/utgåva nr
Riktlinjer för fysisk tillgänglighet	Riktlinje från PTS – Program för Teknisk Standard	2013-04-25	2.3
Dokumentklass/dokumenttyp	Godkänd av	Ändrad datum	Sida
	Ordf PTS Forum, Thomas Calmviken	2020-04-29	1(24)

Riktlinjer för fysisk tillgänglighet

Dokumentnamn	Utgivare	Upprättad datum	Version/utgåva nr
Riktlinjer för fysisk tillgänglighet	Riktlinje från PTS – Program för Teknisk Standard	2013-04-25	2.3
Dokumentklass/dokumenttyp	Godkänd av	Ändrad datum	Sida
	Ordf PTS Forum, Thomas Calmviken	2020-04-29	2(24)

Riktlinjer för fysisk tillgänglighet

RIKTLINJER FÖR FYSISK TILLGÄNGLIGHET	2
INLEDNING	3
KONTRASTMARKERINGAR	3
1. ANGÖRINGSPLATS OCH PARKERINGSPLATS FÖR RÖRELSEHINDRADE	4
2. GÅNGVÄG MELLAN PARKERINGSPLATS, ANGÖRINGSPLATS OCH ENTRÉ	5
3. ENTRÉ	6
4. INOMHUSMILJÖ	8
5. FYSISK TILLGÄNGLIGHET INOMHUS	9
6. FÖRFLYTTNINGSSTRÄCKOR INOMHUS	10
7. RECEPTION	10
8. TOALETT	11
9. OMKLÄDNINGSRUM	14
10. DUSCHRUM	14
11. ÖVRIGA RUM	15
11.1. <i>Kapprum</i>	15
11.2. <i>Aula, konferensrum</i>	15
11.3. <i>Cafeteria, restaurang</i>	16
11.4. <i>Balkong, uteplats</i>	16
12. HISS	17
13. TRAPPA	18
14. RAMP	19
15. INREDNING	20
16. SKYLTNING	20
SÖKORD	21
<i>Utformning</i>	21
<i>Placering</i>	22
<i>Kontrastmarkering</i>	22
<i>Varselmarkering</i>	22
<i>Markbeläggning, golv</i>	23
<i>Belysning</i>	23
<i>Material</i>	23
<i>Lös inredning</i>	23
<i>Övrigt</i>	23
OMRÅDEN	23
<i>El</i>	23
<i>VVS</i>	23
REFERENSER	24

Dokumentnamn	Utgivare	Upprättad datum	Version/utgåva nr
Riktlinjer för fysisk tillgänglighet	Riktlinje från PTS – Program för Teknisk Standard	2013-04-25	2.3
Dokumentklass/dokumenttyp	Godkänd av	Ändrad datum	Sida
	Ordf PTS Forum, Thomas Calmviken	2020-04-29	3(24)

Inledning

Tillgänglighetsriktlinjerna är baserade på gällande lagstiftning med tillhörande litteratur samt riktlinjer för tillgänglighet framtagna av PTS Brukarråd Bygg.

Tillgänglighetsriktlinjerna är i huvudsak framtagna för att styra utformningen i fastigheter inom vårdområdet.

Tillgänglighetsriktlinjernas krav är tvingade på allmänna ytor fram till väntrum eller rum med motsvarande funktion. På alla övriga ytor ska riktlinjen användas där det inte finns skäl att göra undantag/avvikelse.

Observera att om krav på framkomlighet med rullstol inte ställs inom ytan, innebär det inte att övriga krav på tillgänglighet såsom till exempel kontrastmarkeringar, allergiframkallande inredning/byggnadsmaterial, behov av orientering, skyltning med mera utgår.

Fast- och lös inredning ska i största möjliga mån vara tillgänglig och användbar för alla. För att inte generera allergiska besvär ska ett medvetet val av byggnadsmateriel, inventarier och ytbehandling vara av icke hälsofarliga samt lågemitterande ämnen. Material som nickel, doftande växter och allergena textilier ska undvikas.

Kontrastmarkeringar

För att förenkla språket i riktlinjerna används benämningen kontrastmarkeringar för alla åtgärder som görs i syfte att markera en yta eller ett föremål. ”Kontrastmarkering” innebär i riktlinjerna att en markering ska göras som uppnår minst 0,40 i ljushet (enligt NCS-skalan) mot omgivande ytor. Vid glasytor/glasdörrar ska kontrastmarkeringen placeras på två höjder med centrum 0,9 m respektive 1,5 m över golv/mark. Markeringarna ska löpa tvärs över hela glaspartiets bredd och utföras i helguten mörk och ljus kontrastverkan. Hinder i gånglinjen (exempelvis pelare) ska förses med kontrastmarkering vid sockeln, samt 0,9 m och 1,5 m över färdigt golv/mark.

Dokumentnamn	Utgivare	Upprättad datum	Version/utgåva nr
Riktlinjer för fysisk tillgänglighet	Riktlinje från PTS – Program för Teknisk Standard	2013-04-25	2.3
Dokumentklass/dokumenttyp	Godkänd av	Ändrad datum	Sida
	Ordf PTS Forum, Thomas Calmviken	2020-04-29	4(24)

1. Angöringsplats och parkeringsplats för rörelsehindrade

1.01	<p>Angöringsplats för taxi, färdtjänst eller motsvarande, ska anordnas på plan yta i nära anslutning till tillgänglig entré för allmänheten. Angöringsplatsen bör vara minst 9 m lång. Klimatskyddad väntplats med sittplatser ska finnas och vara synlig från angöringsplatsen. Sittplatserna utformas enl. allmänt råd i ALM 2 § 15.</p> <p>Vid sidan om sittplatsen ska det finnas fritt utrymme på minst 0,9 m för en rullstol eller rollator.</p>
1.02	<p>Mellan 10–25 m gångavstånd från en tillgänglig entré för allmänheten ska minst en parkeringsplats vara avsedd för besökare med nedsatt rörelseförmåga. Generellt brukar 5 % av det totala antalet parkeringsplatser reserveras vid medelstora parkeringsytor.</p>
1.03	<p>Minst en parkeringsplats för rörelsehindrade med särskilt tillstånd ska vara 5 m bred så att den medger att rullstol, med ramp eller lift, tas in/ut från sidan av ett fordon. Breddmättet 5 m kan minskas till 3,6 m om markytan bredvid kan tas i anspråk. Övriga handikapparkeringsplatser ska vara minst 3,6 m breda.</p>
1.04	<p>Handikapparkeringsplats som anläggs utmed gata ska vara minst 7 m lång exklusive anslutande avstigningsyta på 2 m för manövreringsyta. Handikapparkering kan placeras utmed gata om trottoaren är tillräckligt bred för att tillåta transport in och ut ur bilen från sidan, vilket fordrar en ca 3 m bred trottoar.</p>
1.05	<p>Handikapparkeringens markbeläggning ska vara hårdgjord, jämn och halkfri. Används plattor ska fogbredden minimeras. Lutningen i längs- och sidled ska ej överskrida 1:50 (2 %).</p>
1.06	<p>Handikapparkeringen ska vara väl belyst. Belysningen ska vara jämn och bländfri.</p>
1.07	<p>Handikapparkeringsplatser ska vara tydligt skyltade. Skylt bör kompletteras med markering genom bildsymbol på mark inom parkeringsrutan.</p>
1.08	<p>Måste trottoarkant passeras för att ta sig ut från parkeringsplatsen ska en 0,9 – 1,0 m bred del av denna vara avfasad till nollnivå. Avfasningen ska vara hårdgjord och halkfri och ska ej luta mer än 1:12 (8 %). Den avfasade delen ska placeras så att den inte riskerar att bli täckt av ett parkerat fordon.</p> <p>Finns handikapparkeringsplatsen direkt framför entrén bör avfasningen inte placeras i linje med entrédörren. Trottoarkanten ska finnas kvar vid sidan av avfasningen.</p>

Dokumentnamn	Utgivare	Upprättad datum	Version/utgåva nr
Riktlinjer för fysisk tillgänglighet	Riktlinje från PTS – Program för Teknisk Standard	2013-04-25	2.3
Dokumentklass/dokumenttyp	Godkänd av	Ändrad datum	Sida
	Ordf PTS Forum, Thomas Calmviken	2020-04-29	5(24)

2. Gångväg mellan parkeringsplats, angöringsplats och entré

2.01	Anlagd gångväg ska vara minst 2 m bred, alternativt 1,8 m bred med vändplatser i täta intervaller. Vändplatser ska vara minst 2 m breda (inklusive gångyta).
2.02	Gångvägens markyta ska vara hårdgjord, jämn och halkfri. Gångvägen bör om möjligt ej luta mer än 1:50 (2 %) i någon riktning. Om marklutningen är $\geq 1:20$ bör balansstöd installeras. För utformning av ledstänger se avsnitt 14.
2.03	Nivåskillnader bör om möjligt undvikas utmed hela gångvägen. Om nivåskillnader inte kan undvikas, ska de kompletteras med ramp, hiss eller annan lyftanordning. Ramp bör ej användas om den totala nivåskillnaden överskrider 1 m.
2.04	Kontinuerliga visuella och taktila ledstråk ska finnas mellan angöringsplats och tillgänglig entré.
2.05	Kontinuerliga konstgjorda och/eller naturliga ledstråk ska finnas mellan angöringsplats och tillgänglig entré. Konstgjorda ledstråk ska vara infällda i marken, tillräckligt breda och utformade så att de kan uppfattas med teknikkäpp. I första hand ska naturliga ledstråk skapas.
2.06	Trottoarkanter som ska passeras utmed gångvägen ska fasas av till nollnivå (se punkt 1.08). Vid avfasning där väg korsas ska kantstenen bevaras på båda sidor om avfasningen.
2.07	Öppna rännदार för dagvatten ska ej förekomma i gångytan. Förekommer dagvattenbrunnar ska dessa placeras vid sidan om gångvägen.
2.08	Fasta och lösa hinder ska undvikas i gångytan. Förekommer hinder som ej går att ta bort ska dessa vara tydligt varningsmarkerade. För utformning se under Kontrastmarkering i inledande text.
2.09	Föremål som skjuter ut i gångytan på lägre höjd än 2,2 m, exempelvis skyltar, postlådor, papperskorgar, ska undvikas. Befintliga utskjutande föremål som ej går att flytta ska varningsmarkeras visuellt och taktilt. För utformning och placering se under Kontrastmarkering i inledande text.
2.10	Gångvägar ska vara tydligt visuellt och kännbart avskilda från kör- och cykelbanor. Gångvägar bör ej korsas av cykelbanor. Cykelställ ska placeras utanför gångytan så att parkerade cyklar inte riskerar att utgöra ett hinder.
2.11	Allergiframkallande växter ska ej placeras utmed gångvägen.
2.12	Tydlig skyltning ska hänvisa till huvudentré och till övriga tillgängliga entréer, om sådana

Dokumentnamn Riktlinjer för fysisk tillgänglighet Dokumentklass/dokumenttyp	Utgivare Riktlinje från PTS – Program för Teknisk Standard Godkänd av Ordf PTS Forum, Thomas Calmviken	Upprättad datum 2013-04-25 Ändrad datum 2020-04-29	Version/utgåva nr 2.3 Sida 6(24)
--	--	---	---

	finns. Skyltningen ska följa gällande standard eller de lokala riktlinjerna.
2.13	Jämn och bländfri belysning på gångytan utan mörka partier ska finnas. Belysningsstolpar ska placeras så att de inte utgör ett hinder i gångytan samt bör placeras på en och samma sida, utanför den potentiella gånglinjen.
2.14	Är gångvägen längre än 25 m ska stadiga sittplatser finnas i 25 m-intervall. I anslutning till sittplatserna ska fritt utrymme för rullstolar finnas. Se även avsnitt 15.

3. Entré

3.01	Huvudentréer och entréer dit allmänheten har tillträde ska göras helt tillgängliga för personer med olika funktionsnedsättningar. Vid befintliga huvudentréer som ej går att göra helt tillgängliga ska hänvisning till annan tillgänglig entré finnas.
3.02	Nivåskillnader upp till entrédörren bör undvikas. Där nivåskillnader inte kan undvikas ska skillnaderna utjämnas med ramp, hiss eller annan lyftanordning och trappa. Vid nivåskillnader högre än 1 m bör hiss användas.
3.03	Ytan utanför/innanför entrédörr ska vara hårdgjord, jämn och halkfri. Lutningen i längs- och sidled ska ej överskrida 1:50 (2 %).
3.04	Innanför och utanför entrédörren ska minst 1,5 x 1,5 m fritt utrymme finnas. Vid neråtgående trappa/ramp behövs ytterligare utrymme som säkerhetszon (minst 0,5 m). Används slagdörr vid entrén behövs ytterligare fri yta för att manöverdon till dörröppnare ska kunna placeras tillgängligt, se figur 3:143 i BBR. Framför/bredvid en automatisk dörröppnare ska mark- eller golvlutningen i sid- och längdled ej överskrida 1:50 (2 %). Det ska finnas minst 0,7 m fritt utrymme bredvid dörrens handtagssida för att öppna och stänga dörren/porten från rullstolen.
3.05	Fritt passagemått på entrédörrar ska vara minst 0,84 m när dörrbladet är uppställd i 90 grader.
3.06	Entréer avsedda för allmänheten ska i första hand ha automatiska skjutdörrar försedda med säkerhetssensor.
3.07	Karuselldörrar/roterdörrar undviks. Finns sådan dörr ska en alternativ ingång med skjut-/slagdörr finnas i omedelbar anslutning.

3.08	Tunga dörrar och/eller dörrar med dörrstängare ska förses med automatisk dörröppnare.
3.09	Används automatiska dörröppnare ska armbågskontakten/aktiveringslisten vara kontrastmarkerad mot omgivande ytor. Korta armbågskontakter (ca 0,3 m) placeras med centrum 0,8 m över golv/mark. Aktiveringslister (ca 0,6 – 1,2 m långa) placeras med underkant 0,12 - 0,40 m beroende på längd och användningsområde. Avstånd till slagyta och eventuellt innerhörn eller annat hinder ska vara minst 0,7 m (om möjligt 1,0 m). Framför/bredvid en automatisk dörröppnare ska mark- eller golvlutningen i sid- och längdled ej överskrida 1:50 (2 %). Det ska finnas tillräckligt utrymme för att öppna och stänga dörren/porten från rullstolen.
3.10	Används slagdörr med dörröppningsautomatik ska denna vara försedd med säkerhetssensor på båda sidor. Vid yttre entréer, samt entrédörrar med hög passagefrekvens bör dörrrens slagyta kontrastmarkeras. För utformning se under Kontrastmarkering i inledande text.
3.11	Används ej automatisk dörröppnare måste dörrhandtaget vara placerat minst 0,7 m från innerhörn eller annat hinder på dörrrens båda sidor.
3.12	Dörr- och portöppningar ska utformas utan nivåskillnader om det inte av t ex fukt- eller klimatskäl behöver finnas en tröskel. En eventuell tröskel ska vara så låg som möjligt (max 15 mm) och fasas så att den är lätt att köra över med rullstol/rollator och så att risken för att snubbla på den minimeras.
3.13	Det aktiva dörrbladet /dörrpassagen ska kontrastmarkeras mot omgivande väggytor. Hela det aktiva dörrbladets kulör alternativt fast inramning av det aktiva dörrbladet ska avvika mot omgivande parti eller väggyta. För utformning se under Kontrastmarkering i inledande text.
3.14	Dörrhandtag ska kontrastmarkeras mot dörrblad.
3.15	Stora glasytor i dörrar samt glasytor som kan förväxlas med dörrar eller öppningar ska vara kontrastmarkerade mot bakgrunden och vara synliga för både stående och sittande personer oavsett från vilket håll man närmar sig dörren/glasytan. För utformning och placering se under Kontrastmarkering i inledande text.
3.16	Dörrmattor/skrapgaller ska vara infällda för att undvika snubbelrisk. Lösa dörrmattor ska undvikas. Dörrmattor ska vara kätptäta, vilket betyder att käpp kan föras över ytan utan att fastna.
3.17	Entréer och närliggande vistelseytor ska hållas rök fria.
3.18	Allergiframkallande växter ska undvikas vid huvudentrén.
3.19	Används tryckknapp för ringklocka/entrésignal ska denna vara kontrastmarkerad och placerad med centrum max 1,0 m över golv/mark och minst 0,7 m (helst 1,0 m) från närmaste innerhörn, slagyta eller annat hinder. Behövs förklarande skylt ska denna vara

Dokumentnamn Riktlinjer för fysisk tillgänglighet Dokumentklass/dokumenttyp	Utgivare Riktlinje från PTS – Program för Teknisk Standard Godkänd av Ordf PTS Forum, Thomas Calmviken	Upprättad datum 2013-04-25 Ändrad datum 2020-04-29	Version/utgåva nr 2.3 Sida 8(24)
--	--	---	---

	taktilt läsbar samt kontrasterande mot omgivande ytor.
3.20	<p>Används porttelefon ska denna vara kontrastmarkerad och placerad med mikrofonen för anrop 1,1 – 1,2 m över golv/mark, anropsknapp max 1,0 m över golv/mark och minst 0,7 m (helst 1,0 m) från närmaste innerhörn, slagyta eller annat hinder.</p> <p>Finns behov av instruktioner till porttelefonen ska dessa placeras i direkt anslutning till och vara taktilt läsbara samt kontrasterande mot omgivande ytor.</p> <p>Porttelefonens anropsknapp ska vara upphöjd och kontrastmarkerad samt försedd med lämpligt pictogram. Vid anrop ska endast ett knapptryck behövas. Visuellt och akustiskt signal som visar att anrop har gått fram och att dörren är upplåst ska finnas.</p>
3.21	Används kortläsare ska denna vara kontrastmarkerad mot omgivande ytor, Kortläsare placeras med underkant 1,0 m över golv/mark, alternativt med 0,8 m över golv/mark och vinklad 45 grader, se exempel hur manöverpanel i hiss ska vinklas enl. SS-EN-81-70 Annex B.

4. Inomhusmiljö

4.01	Lokalerna ska ha bra ljudmiljö utan störande bakgrundsbuller.
4.02	Allmänbelysning ska vara jämn och bländfri. Ljushetsskillnaden mellan angränsande utrymmen ska minimeras.
4.03	Det ska vara möjligt att skärma av fönsterrutor som ger upphov till bländande dagsljus.
4.04	Blanka material som ger upphov till bländande reflexer ska undvikas.
4.05	Byggnadsmaterial och inventarier ska vara av material som ej avger hälsofarliga ämnen.
4.06	Heltäckande textilmattor bör undvikas i allmänna utrymmen. Om mattor används ska man välja en typ som är lätt att hålla ren och som är lösttagbar.
4.07	Materialval i och utformning av byggnadens allmänna delar ska ge lättstädade miljöer.
4.08	De växter som finns i byggnadens allmänna utrymmen ska vara sådana som ej förorsakar allergiska besvär.
4.09	Färgsättning och inredning av lokalerna ska underlätta orientering och rumsuppfattning.

Dokumentnamn Riktlinjer för fysisk tillgänglighet Dokumentklass/dokumenttyp	Utgivare Riktlinje från PTS – Program för Teknisk Standard Godkänd av Ordf PTS Forum, Thomas Calmviken	Upprättad datum 2013-04-25 Ändrad datum 2020-04-29	Version/utgåva nr 2.3 Sida 9(24)
--	--	---	---

5. Fysisk tillgänglighet inomhus

5.01	Planlösningen ska vara överblickbar med tydliga rumsformer. Gräns mellan golv och väggar ska kontrastera i ljushet. Inredningsdetaljer ska vara konsekvent placerade i hela byggnaden.
5.02	Golvvytor ska vara plana och halkfria.
5.03	Golv med iögonfallande mönster bör undvikas. Med iögonfallande avses skarpa, optiska mönster och ej kontrastmarkerade ytor eller färgmarkerade ytor i syfte för orientering och navigering.
5.04	Tungöppnade dörrar avsedda för allmänheten ska hållas uppställda eller förses med dörröppningsautomatik.
5.05	Korridor dörrar och entréer inomhus utformas enligt punkt 3.05, 3.08 - 3.15 och 3.19 - 3.21.
5.06	På dörrars in- och utsida ska minst 1,5 x 1,5 m fritt manöverutrymme för rullstol finnas. Vid neråtgående trappa/ramp behövs ytterligare utrymme som säkerhetszon (minst 50 cm). Används slagdörr vid entrén behövs ytterligare fri yta för att manöverdon till dörröppnare ska kunna placeras tillgängligt, se figur 3:143 i BBR. Framför/bredvid en automatisk dörröppnare ska golvlutningen i sid- och längdled ej överskrida 1:50 (2 %). Det ska finnas tillräckligt utrymme för att öppna och stänga dörren/porten från rullstolen.
5.07	Inga föremål får hindra i led-/gångstråk. Fasta föremål som ej går att undvika ska varselmarkeras visuellt och taktilt om de sticker ut mer än 0,1 m från vägg och/eller är placerade på lägre höjd än 2,1 m.
5.08	Förekommer oskyddade glasrutor ska dessa vara kontrastmarkerade i ögonhöjd för sittande och stående. För utformning och placering se under Kontrastmarkering i inledande text.
5.09	I rum med manöverdon för allmänbelysning/larmknappar ska omgivande yta vara kontrastmarkerad mot larmknapp/manöverdonets täckram/panel. Manöverdon för allmänbelysning ska placeras med centrum 1,0 m öfg. För utformning se under Kontrastmarkering i inledande text.

Dokumentnamn Riktlinjer för fysisk tillgänglighet Dokumentklass/dokumenttyp	Utgivare Riktlinje från PTS – Program för Teknisk Standard Godkänd av Ordf PTS Forum, Thomas Calmviken	Upprättad datum 2013-04-25 Ändrad datum 2020-04-29	Version/utgåva nr 2.3 Sida 10(24)
---	---	---	--

6. Förflyttningssträckor inomhus

Avsnitt 4 och 5 gäller även för detta avsnitt.

6.01	Fri korridorbredd ska vara minst 1,3 m, men bör vara minst 1,5 m. Begränsade delar vid exempelvis pelare eller fast inredning kan tillåtas vara minst 0,8 m breda, men bör vara minst 0,9 m breda.
6.02	Utåtgående dörrar längs korridorer och förflyttningssträckor ska undvikas. Vid de dörrar som måste öppnas utåt i korridorer, förflyttningssträckor och där stora flöden med patienter och godstransporter sker, ska slagytan markeras visuellt och bör även markeras taktilt. Dessa dörrblad bör även vara kontrastmarkerade mot korridorgolvets kulör.
6.03	I öppna lösningar ska gångstråken vara visuella och taktila samt tydligt avskilda från andra ytor, såsom möblerad väntyta.

7. Reception

Avsnitt 4 och 5 gäller även för detta avsnitt.

7.01	Minst 1,0 m av receptionsdisken ska vara nedsänkt till 0,75 – 0,85 m höjd. Under den nedsänkta delen ska fritt benutrymme 0,6 m finnas. Fritt benutrymme på höjden ska vara minst 0,7 m mellan golvet och diskens underkant och på bredden minst 0,85 m. Vid den nedsänkta delen bör tillgång till stol finnas. För riktlinjer gällande inredning, se avsnitt 15.
7.02	Är receptionsdisken avdelad med glasruta ska denna vara öppningsbar, alternativt förses med kommunikationsmöjlighet.
7.03	Receptionsdisken ska vara väl belyst med riktbar belysning över arbetsytan. Belysningen får ej vara bländande.
7.04	Taktila och visuella ledstråk ska leda från entrédörr/hiss till bemannad receptionsdisk eller taktil informationstavla. Ledstråk inomhus ska vara raka, taktilt kännbara ovanpå golvet, bör vara minst 0,2 m breda och kontrastera i ljushet mot omgivande ytor. Det taktila ledstråket bör ej vara högre än 2 mm, samt får ej utgöra snubbelrisk eller försvåra förflyttning.
7.05	Receptionsdisken ska vara tydligt utmärkt, exempelvis genom tydlig kontrastmarkering och skyltning. Vid större receptionsdiskar med flera luckor ska varje enskild lucka vara kontrastmarkerad.
7.06	Tekniska förutsättningar för kommunikation med personer med hörselskada/dövhet ska finnas och aviseras genom bildsymbol.

Dokumentnamn Riktlinjer för fysisk tillgänglighet Dokumentklass/dokumenttyp	Utgivare Riktlinje från PTS – Program för Teknisk Standard Godkänd av Ordf PTS Forum, Thomas Calmviken	Upprättad datum 2013-04-25 Ändrad datum 2020-04-29	Version/utgåva nr 2.3 Sida 11(24)
--	--	---	--

7.07	<p>Används kösystem alternativt självcheckningsautomat ska den vara kontrastmarkerad mot omgivande ytor. Automaten bör vara placerad med översta funktionen max 1,0 m öfg och minst 0,7 m (helst minst 1,0 m) från innerhörn/slagyta eller annat hinder. Automaten ska ej placeras i den direkta gångytan.</p> <p>Könummer bör anges visuellt och akustiskt. Displayen som anger aktuellt könummer ska ha stora, tydliga siffror i bra kontrast. En display bör vara placerad i ögonhöjd (ca 1,5 m öfg). Siffrorna på kölapparna ska om möjligt utformas likadant som siffrorna på displayen.</p>
7.08	Används ringklocka vid receptionsdisken ska denna vara fast placerad. Fast placerade ringklockor ska vara kontrastmarkerade och bör placeras med centrum 1,0 m öfg, minst 0,7 m från innerhörn, slagyta, eller annat hinder (helst minst 1,0 m). Behövs information om ringklockans funktion ska denna vara taktilt läsbar.
7.09	Vid receptionsdisken ska det finnas möjlighet att ställa av sig väska och hänga upp kappar eller dyl. Käpphållaren bör vara minst 50 mm i diameter.

8. Toalett

Avsnitt 4 gäller även för detta avsnitt

* Märkta kriterier gäller för alla toaletter (inte bara toaletter för personer med nedsatt rörelseförmåga)

8.01	<p>På varje våningsplan i allmänna utrymmen ska minst en normalstor RWC (2,2 x 2,2 m) finnas. Toaletten ska nås från ett neutralt utrymme.</p> <p>Vid entréhall bör en större RWC (2,2 x 3,1 m) med plats för en upp- och nedfällbar brits finnas. Britsen bör ha måtten 1,7 x 0,7 m och placeras med överkant 0,5 m öfg.</p>
8.02*	Toalettdörren ska vara kontrastmarkerad mot omgivande golv- och väggytor. För utformning se under Kontrastmarkering i inledande text.
8.03	Dörrens fria passagemått ska vara minst 0,8 m, men bör vara minst 0,84 m.
8.04*	Trösklar ska ej förekomma bortsett från dörrar till badrum och till rum där ljudisolering behövs. Vid sådana dörrar ska en låg, rundad gummitröskel, släptröskel, falltröskel eller dylikt användas.
8.05	Dörr ska vara placerad med dörrtrycke och låsvred minst 0,7 m från hörn eller annat hinder på både in- och utsida av dörren.
8.06	Låsning/upplåsning ska kunna ske i en handrörelse och utan nypgrepp. Toalettdörren ska vid larm kunna öppnas utifrån utan specialredskap. Är toaletten upptagen ska detta framgå tydligt utanför dörren.

Dokumentnamn Riktlinjer för fysisk tillgänglighet Dokumentklass/dokumenttyp	Utgivare Riktlinje från PTS – Program för Teknisk Standard Godkänd av Ordf PTS Forum, Thomas Calmviken	Upprättad datum 2013-04-25 Ändrad datum 2020-04-29	Version/utgåva nr 2.3 Sida 12(24)
--	--	---	--

8.07*	Dörrtrycke och låsvred ska vara nickelfria och kontrastmarkerade mot dörrbladet. För utformning se under Kontrastmarkering i inledande text.
8.08	Dörren ska vara utrustad med ett minst 0,6 m långt vågrätt draghandtag placerat centralt på dörrens insida, med centrum 0,8 m öfg. Draghandtaget ska vara nickelfritt och kontrastmarkerat mot dörrbladet. För utformning se under Kontrastmarkering i inledande text.
8.09	Toalettens inredning ska placeras så att en fri vändyta motsvarande en cirkel med diametern 1,5 m finns i rummet.
8.10	På båda sidor om toalettstolen ska minst 0,9 m fritt utrymme finnas. Framför toalettstolen ska minst 1,5 m fritt utrymme finnas.
8.11	Toalettstolens sitthöjd inklusive sittring ska vara 0,48 – 0,50 m. Sittring och lock bör vara i ett hårt material. Avståndet mellan bakomliggande vägg och toalettstolens framkant ska vara minst 0,7 m.
8.12	Spolknappen ska vara kontrasterad, upphöjd och kännbar.
8.13	Fällbara armstöd ska finnas på var sida om toalettstolen, 0,8 m öfg och med centrumavståndet 0,6 m. Armstöden bör vara vägghängda. De ska vara möjliga att manövrera med en hand och ska gå att låsa i fasta lägen. Armstöden ska vara av en modell med inbromsning. Behövs stödben för stabilitet bör modell där stödbenen är placerade längre bak väljas.
8.14	Toalettpappershållare ska finnas på båda de fällbara armstöden. Hållarna ska vara lättanvända men får ej inkräkta på det fria utrymmet mellan armstöden.
8.15*	Väggytan bakom toalettstolen ska vara kontrastmarkerad mot WC-porslinet. Kontrastmarkeringen ska även innefatta de ytor som har vägghängda armstöd och toalettpappershållare.
8.16	I anslutning till toalettstolen bör en torr avställningsyta finnas, exempelvis en avlastningshylla med måtten ca 0,4 m x 0,3 m. Riskerar hyllan att begränsa det fria utrymmet vid sidan om stolen ska den göras fällbar.
8.17	Tvättstället bör vara ca 0,5 m x 0,6 m och placerat med överkant 0,8 m öfg, mått mäts från framkant av tvättstället. Vattenlås och rör placeras med centrum 0,45–0,50 m från sidovägg och utformas så att det fria utrymmet under tvättstället ej begränsas. Avståndet mellan tvättställets närmaste hörn och toalettstolens framkant ska vara minst 0,9 m, helst 1,0 m.
8.18	Engreppsblandaren ska vara lätt att nå (vattenstrålen och spaken ska vara max 0,3 m från tvättställets framkant) och möjliggöra öppnande/avstängning med en handrörelse. Används utdraget tvättställ eller väggfast blandare ska blandaren manövreras med förlängd spak och utformas med förlängd pip.

Dokumentnamn Riktlinjer för fysisk tillgänglighet Dokumentklass/dokumenttyp	Utgivare Riktlinje från PTS – Program för Teknisk Standard Godkänd av Ordf PTS Forum, Thomas Calmviken	Upprättad datum 2013-04-25 Ändrad datum 2020-04-29	Version/utgåva nr 2.3 Sida 13(24)
--	--	---	--

8.19*	Väggytan bakom tvättstället ska vara kontrasterande. Kontrastmarkeringen ska även innefatta handdukhållare, avlastningshylla och andra funktioner vid tvättstället. Alla funktioner i inredningsdetaljerna ska kunna hanteras med en hand och utan nypgrepp. För utformning se under Kontrastmarkering i inledande text.
8.20	Tvål- och desinfektionsautomat ska gå att använda med en hand. Automaterna ska vara placerade ovan tvättstället, på sådan höjd att ingen behöver sträcka sig in över tvättstället mer än 0,3 m för att nå dem. Används utdraget tvättställ ska tvål- och desinfektionsbehållare monteras på distansväggfäste.
8.21	Spegel ska vara placerad med underkant max 0,9 m öfg, alternativt kan spegeln vinklas.
8.22	Klädkrokar, pappershanddukhållare, bägarautomat och annan inredning ska vara kontrastmarkerad och placerad med underkant 0,9 m – 1,0 m öfg.
8.23	Anropsknappar till besökslarmsanordning/närvarolarm ska placeras 0,55 m öfg vid toalettstol, samt kompletteras med anropsknapp på sladd, som fästs på ett av armstöden. Vid dörrens handtagssida ska anropsknapp/närvarolarm placeras på 0,2 m och 0,7 m öfg. Används separat återställningsknapp bör den placeras på 1,2 – 1,4 m öfg. Samtliga anropsknappar ska vara kontrastmarkerade mot omgivande yta. För utformning se under Kontrastmarkering i inledande text.
8.24	Besökslarmet/närvarolarmet/anropslarmet ska ljuda utanför dörren och bör gå till en bemannad reception eller dylikt. För personal ska instruktion för åtgärd vid larm finnas.
8.25*	Toaletter inom publika ytor med krav på brandlarm ska vara försedda med ett optiskt och akustiskt utrymningslarm. Det optiska larmet ska vara synligt från toalettstolen.
8.26	Toaletter ska utrustas med två separata belysningsarmaturer. Belysningen ska vara jämn och bländfri.
8.27*	Strömbrytare till belysning ska placeras logiskt invid dörren och nåbar från rullstol, med centrum 1,0 m öfg. Strömbrytare ska kontrastera mot omgivande yta eller täckram/panel. Används närvarosensor ska belysningen tändas direkt när dörren öppnas och vara tänd under hela besöket.
8.28*	Inredning och väggbeklädnad ska ej ge upphov till bländande reflexer.
8.29*	Golvbeläggningsen ska ej medföra halkrisk. Golvet ska ej luta mer än 1:50 (2 %) i någon riktning.
8.30*	Tvättstället ska finnas inom räckhåll från toalettstolen (gäller ej toaletter för personer med nedsatt rörelseförmåga).

Dokumentnamn Riktlinjer för fysisk tillgänglighet Dokumentklass/dokumenttyp	Utgivare Riktlinje från PTS – Program för Teknisk Standard Godkänd av Ordf PTS Forum, Thomas Calmviken	Upprättad datum 2013-04-25 Ändrad datum 2020-04-29	Version/utgåva nr 2.3 Sida 14(24)
--	--	---	--

9. Omklädningsrum

Avsnitt 4, 5 och 8 gäller även för detta avsnitt.

9.01	Omklädningsrum i neutralt utrymme ska finnas.
9.02	I minst en omklädningshytt ska en yta motsvarande en cirkel med 1,5 m diameter lämnas fri från fast och lös inredning.
9.03	I ordinarie omklädningsrum ska några bänkar vara 0,5 m höga. Framför bänkarna ska tillräckligt manöverutrymme för rullstolar finnas (minst 1,5 m x 1,5 m).
9.04	Det ska finnas stödhandtag på några sittbänkars kortsidor.
9.05	I omklädningsrummet ska klädhängare/krokar finnas på varierande höjder. Tillgång till krokar på max 1,2 m höjd ska finnas. Dessa krokar ska finnas i minst 0,7 m avstånd från hinder.
9.06	Finns klädskaop ska dessa vara lätta att öppna. Används lås bör en del av skåpen hanteras med kortlås. Klädskaop ska placeras så att SS 91 42 21, Höjd nivå – Utökad tillgänglighet, uppfylls.
9.07	Skåpnummer ska anges med tydliga, kontrasterande och taktila (i upphöjd relief och punktskrift) siffror.

För en mer detaljerad genomgång hänvisas till Bygg ikapp

10. Duschrum

10.01	I duschrummet ska minst ett duschbås anpassas för personer med nedsatt rörelseförmåga. Duschbåsets fria golvyta bör vara minst 1,5 m x 1,5 m.
10.02	Golvet ska vara jämnt och halkhämmande. Lutningar ska ej överskrida 1:50 (2 %.)
10.03	Tillgång till duschstol eller fällbar duschpall bör finnas.
10.04	Duschplatsen ska vara försett med en vågrät ledstång. Ledstången bör sträcka sig utmed platsens samtliga väggar. Intill duscharmaturen ska även ett vertikalt stödhandtag finnas. Ledstång och handtag kan kombineras i en gemensam utformning/produkt och integrera justerbar hållare för duschmunstycke. Funktionen ska vara utförd i nickelfritt material och kontrasterande mot omgivande yta. För utformning se under Kontrastmarkering i inledande text.
10.05	Duschens reglage ska vara utförd med greppvänliga reglage, tex genom spakreglerad eller vingrattar.

Dokumentnamn	Utgivare	Upprättad datum	Version/utgåva nr
Riktlinjer för fysisk tillgänglighet	Riktlinje från PTS – Program för Teknisk Standard	2013-04-25	2.3
Dokumentklass/dokumenttyp	Godkänd av	Ändrad datum	Sida
	Ordf PTS Forum, Thomas Calmviken	2020-04-29	15(24)

	Duschreglaget ska vara placerat ca 0,9 m öfg, och 0,7 m helst 1,0 m från hörn. Reglaget ska vara nickelfritt.
10.06	Tillgång till handdusch ska finnas.

För en mer detaljerad genomgång hänvisas till Bygg ikapp

11. Övriga rum

Avsnitt 4 och 5 gäller även för detta avsnitt

11.1. Kapprum

Avsnitt 4 och 5 gäller även för detta avsnitt

11.1.01	Avhängningsmöjligheter ska finnas på flera höjder. Minst en klädkrok/kapphylla ska vara placerad 0,8 – 1,2 m öfg, minst 0,7 m från fast hinder, installation eller hörn.
11.1.02	Kapphyllor som skjuter ut i gångytan ska undvikas, alternativt byggas in med gavlar. Gavlarna ska sträcka sig från golv till hyllans överkant och vara kontrastmarkerade mot omgivande golv- och väggytor. För utformning se under Kontrastmarkering i inledande text.
11.1.03	Spiegel för helfigur ska vara placerad med underkant 0,3 m öfg. Spiegel för halvfigur ska vara placerad med underkant max 0,8 m öfg.
11.1.04	Sittmöjligheter ska finnas i anslutning till kapphyllor. För riktlinjer gällande inredning, se avsnitt 15.

11.2. Aula, konferensrum

11.2.01	Finns podium ska detta kunna nås via ramp eller lyftanordning. Om lyftplatta används ska det finnas tillräckligt utrymme för manövrering med rullande hjälpmedel vid båda stannplan. Podiekanten ska vara kontrastmarkerad. För utformning se under Kontrastmarkering i inledande text.
11.2.02	I samlingslokaler ska ett antal platser finnas tillgängliga för personer i rullstol. Dessa platser ska vara fördelade över lokalen och nåbara utan att trappor eller trappsteg måste passeras.

Dokumentnamn	Utgivare	Upprättad datum	Version/utgåva nr
Riktlinjer för fysisk tillgänglighet	Riktlinje från PTS – Program för Teknisk Standard	2013-04-25	2.3
Dokumentklass/dokumenttyp	Godkänd av	Ändrad datum	Sida
	Ordf PTS Forum, Thomas Calmviken	2020-04-29	16(24)

11.2.03	Lokalen ska vara försedd med hörselteknisk utrustning anpassad efter lokalens storlek och funktion. Installerad hörselteknisk utrustning får ej ge överhörning till angränsande/närliggande rum eller mellan våningsplan.
11.2.04	Vid placering av whiteboard ska bländningseffekter undvikas. Whiteboard placeras med underkant 0,8 m öfg, alternativt görs höj- och sänkbar.

11.3. Cafeteria, restaurang

11.3.01	Matplatser ska vara väl upplysta. Belysningen ska vara ej bländande
11.3.02	Serveringsdiskens höjd ska ej överskrida 0,9 m öfg.
11.3.03	I kommersiella lokaler i direkt anslutning till vårdinrättningar bör produkter som kan ge upphov till allergiska reaktioner undvikas.

11.4. Balkong, uteplats

11.4.01	Anläggs balkong/uteplats ska denna vara tillgänglig och användbar för alla. Generella krav i avsnitt 2, 3, 15 gäller även för uteplatser.
---------	---

Dokumentnamn Riktlinjer för fysisk tillgänglighet Dokumentklass/dokumenttyp	Utgivare Riktlinje från PTS – Program för Teknisk Standard Godkänd av Ordf PTS Forum, Thomas Calmviken	Upprättad datum 2013-04-25 Ändrad datum 2020-04-29	Version/utgåva nr 2.3 Sida 17(24)
--	--	---	--

12. Hiss

12.01	Om hiss finns i anslutning till neråtgående trappa ska hissdörrarna ej placeras mittemot denna, om det inte finns minst 2,0 m (helst 2,5 m) avstånd mellan hissdörren och trappa.
12.02	Framför hissen ska tillräckligt utrymme för vändning med rullstol finnas. Det fria utrymmet ska minst motsvara en cirkelyta med 1,5 m diameter, men bör motsvara en cirkelyta med 2,0 m diameter. Finns nedåtgående trappa i anslutning till hissdörren ska ytterligare säkerhetszon på minst 0,5 m finnas.
12.03	Vid krav på sängtransport ska minst en hiss per hisshall ha korgmått om minst 1,4 m x 2,0 m.
12.04	Hissdörrens fria passagemått bör vara minst 0,9 m.
12.05	Hissdörren ska vara kontrastmarkerad mot omgivande golv och väggar. För utformning se under Kontrastmarkering i inledande text.
12.06	Anropsknappar utanför hissen ska vara kontrastmarkerade och placerad med centrumlinje på nedre knapp lägst 0,85 m och centrumlinje övre knapp högst 1,10 m öfg. Anropsknapparna ska placeras minst 0,7 m från hörn (helst minst 1,0 m). Anropsknapparna ska vara upphöjda och förses med en symbol i relief, samt med information i punktskrift placerad 15 mm över knapparna. För utformning se under Kontrastmarkering i inledande text.
12.07	Hela hisskorgen och särskilt manöverpanelen ska vara väl belyst. Belysningen ska vara bländfri.
12.08	Hissens manöverpanel ska vara placerad centralt på hisskorgens långsida. I genomgångshissar kan två manöverpaneler placeras diagonalt på hisskorgarnas långsidor. Avståndet till närmaste innerhörn ska vara minst 0,4 m, men bör ej överskrida 0,7 m. Manöverpanelens tryckknappar ska placeras med centrumlinje på nedre knapprad lägst 0,85 m och centrumlinje övre knapprad högst 1,20 m öfg (helst max 1,10 m öfg). Manöverpanelen ska vara utvinklad och dess knappar ska vara kontrastmarkerade, taktila, samt med information i punktskrift placerad 15 mm över knapparna.
12.09	Hisskorgen ska vara utrustad med ledstång på båda långsidor, 0,9 m öfg. Ledstång placeras inte där manöverpanel och sittplats finns. Ledstången ska vara nickelfri och kontrastmarkerad mot väggen. För utformning se under Kontrastmarkering i inledande text.
12.10	I hisskorgen ska en fällbar sittplats med sitthöjd 0,5 m finnas. Den bör placeras på den korta sidan mittemot dörröppningen. Hissar ska vara utrustade med spegel av säkerhetsglas, placerad på korgens bakvägg med underkant 0,9 m över hissgolv. Vid genomgångshiss ska vinklade speglar placeras på insidan, ovanför respektive korg-/dörröppning.

Dokumentnamn Riktlinjer för fysisk tillgänglighet Dokumentklass/dokumenttyp	Utgivare Riktlinje från PTS – Program för Teknisk Standard Godkänd av Ordf PTS Forum, Thomas Calmviken	Upprättad datum 2013-04-25 Ändrad datum 2020-04-29	Version/utgåva nr 2.3 Sida 18(24)
--	--	---	--

12.11	Vid hissar ska en akustisk och en visuell signal som informerar om våningsplan (och, om behov finns, även verksamheter) finnas. På våningsvisare ska siffror vara kontrasterande. För utformning se under Kontrastmarkering i inledande text.
12.12	På eller i anslutning till manöverpanelen ska nödtelefon/larm finnas. Larmknappar ska vara taktilt och visuellt markerade med punktskrift placerade 15 mm ovanför funktionsknapparna och kopplade till dygnet runt bemanning. När larmknappar används ska visuell och akustisk bekräftelse ges. I anslutning till larm ska larminstruktioner på lättläst svenska och punktskrift finnas.

13. Trappa

13.01	Trappor med 2 steg eller färre ska undvikas.
13.02	Trappa i korridor och gångstråk bör placeras vinkelrätt mot gångriktning.
13.03	Trappan ska utformas med raka trapplopp, minsta bredd 1,2 m.
13.04	Trappa med fler än 18 steg ska delas upp i flera trapplopp med lika många trappsteg i varje.
13.05	Trappsteg ska vara jämna och halkfria. Stegdjupet bör vara 0,3 m, men ska vara minst 0,25 m. Steghöjden bör vara 0,15 m, men max 0,18 m. Utstickande plansteg ska ej förekomma, sättsteg bör finnas. I en trappa ska samtliga sättsteg ha samma mått.
13.06	En trappas nedersta plansteg och motsvarande del av framkanten på trappavsatsen ovan översta sättsteg i varje trapplopp ska vara kontrastmarkerat, för utformning se under Kontrastmarkering i inledande text.
13.07	Trappan ska vara väl och jämnt belyst. Belysningen får ej vara bländande.
13.08	Greppvänliga ledstänger (med cirkelformat tvärsnitt, diameter ca 40 mm) ska finnas på båda sidor om trappan och sträcka sig 0,3 m förbi det översta trappsteget och den nedersta stegframkanten. Ledstängernas avslut ska utformas nedåtvinklat, alternativt svängt avslut mot vägg eller fast inredning. Ledstängerna ska placeras på 0,9 m höjd och vara kontinuerliga genom vilplan. Det ska vara möjligt att hålla i ledstängerna även vid infästningar. Ledstängerna kan vid behov kompletteras med extra stång placerad på 0,7 m höjd. Ledstängerna ska vara nickelfria. Ledstängerna ska vara kontrasterande i ljushets mot bakgrunden, för utformning se under Kontrastmarkering i inledande text.

Dokumentnamn	Utgivare	Upprättad datum	Version/utgåva nr
Riktlinjer för fysisk tillgänglighet	Riktlinje från PTS – Program för Teknisk Standard	2013-04-25	2.3
Dokumentklass/dokumenttyp	Godkänd av	Ändrad datum	Sida
	Ordf PTS Forum, Thomas Calmviken	2020-04-29	19(24)

13.09	Fasta föremål och föremål som skjuter ut från väggen ska undvikas i trappan. Finns fallskydd ska detta vara kontrastmarkerat mot golv och övrig omgivning, för utformning se under Kontrastmarkering i inledande text.
13.10	Fribärande trappor som medför en risk att någon går in under trappan ska undvikas. Befintliga fribärande trappor ska byggas in eller avskärmas visuellt (för utformning se under Kontrastmarkering i inledande text) och taktilt upp till höjden 2,2 m över golv/mark.
13.11	I anslutning till trappan ska sittplats finnas. Om möjligt bör sittplats finnas både före och efter trapploppen.

14. Ramp

14.01	Vid nivåskillnader högre än 1,0 m bör hiss anordnas snarare än ramp.
14.02	Ramp ska om möjligt kompletteras med trappa.
14.03	Ramper ska vara fast förankrade i byggnad/mark.
14.04	En befintlig ramp med lutning 1:12 (8 %) accepteras, men om rampen byggs om eller om en ny ramp anläggs får lutningen inte överstiga lutning 1:20 (5%), om det är tekniskt möjligt. Lutningen i sidled ska ej överskrida 1:50 (2 %).
14.05	Är nivåskillnaden högre än 0,5 m ska rampen delas upp i flera sektioner. Mellan varje sektion ska ett minst 2,0 m långt vilplan finnas. Höjdskillnaden mellan mark/vilplan, vilplan/entréplan ska ej överskrida 0,5 m. Vilplanets lutning ska vara max. 2 %.
14.06	Rampen ska vara minst 1,3 m bred och helt fri från fasta och utskjutande hinder. På allmän plats ska rampen vara 1,5 m bred.
14.07	Rampen ska vara jämn och halkfri.
14.08	Finns nivåskillnad till omgivande mark ska rampen förses med avåkningsskydd på båda sidor. Avåkningsskydden ska vara minst 40 mm höga.
14.09	Lutningens början och slut ska vara kontrastmarkerade. För utformning se under Kontrastmarkering i inledande text.
14.10	Rampen ska vara försedd med greppvänliga ledstänger (med cirkelformat tvärsnitt, ca 40 mm i diameter) båda sidor om rampen samt sträcka sig 0,3 m förbi rampens nedersta och översta nivå. Ledstängernas avslut ska utformas nedåtvinklat, alternativt svängt avslut mot vägg eller fast inredning.

Dokumentnamn Riktlinjer för fysisk tillgänglighet Dokumentklass/dokumenttyp	Utgivare Riktlinje från PTS – Program för Teknisk Standard Godkänd av Ordf PTS Forum, Thomas Calmviken	Upprättad datum 2013-04-25 Ändrad datum 2020-04-29	Version/utgåva nr 2.3 Sida 20(24)
--	--	---	--

	<p>Ledstängerna ska placeras på 0,9 m höjd och vara kontinuerliga genom vilplan. Det ska vara möjligt att hålla i ledstången även vid infästningar. Ledstängerna kan vid behov kompletteras med extra stång placerad på 0,7 m höjd.</p> <p>Ledstängerna ska vara nickelfria</p> <p>Ledstängerna ska vara kontrasterande i ljushet mot bakgrunden, för utformning se under Kontrastmarkering i inledande text.</p>
--	---

15. Inredning

Se även avsnitt 4

15.01	Inredningsdetaljer ska ej innehålla allergiframkallande material.
15.03	Sittplatser ska vara kontrastmarkerade mot omgivningen. För utformning se under Kontrastmarkering i inledande text.
15.04	Där sittplatser finns ska minst 25 % av antalet vara utförda med hög sitthöjd (0,45 – 0,5 m). De ska vara utförda med rygg- och armstöd och en rymlig, jämn och halkfri sittyta. Armstöden ska vara ca 0,7 m höga och dess framkant ska gå att greppa om. Armstöden ska nå förbi sittytans framkant med minst 50 mm. I samlings- och möteslokaler bör de höga sittplatserna kompletteras med platser med något lägre höjd vid sitsens framkant. En del av dessa platser ska vara mjuka eller ska kunna förses med mjuka dynor. Vid sidan om sittplatsen, där det är lämpligt, bör det finnas plats för en rullstol, 0,9 – 1,0 m bred.
15.06	Under bord och arbetsbänkar ska ca 0,68 – 0,75 m fritt utrymme finnas mellan golv och underkant bord/arbetsbänk. På bredden ska det fria utrymmet vara minst 0,80 m och på djupet minst 0,60 m. Bordsben ska ej begränsa det fria utrymmet under bordet.

16. Skyltning

För skyltning hänvisas till respektive regions skyltprogram samt gällande lagkrav och standarder. Se referenser nedan.

Dokumentnamn Riktlinjer för fysisk tillgänglighet Dokumentklass/dokumenttyp	Utgivare Riktlinje från PTS – Program för Teknisk Standard Godkänd av Ordf PTS Forum, Thomas Calmviken	Upprättad datum 2013-04-25 Ändrad datum 2020-04-29	Version/utgåva nr 2.3 Sida 21(24)
--	--	---	--

Sökord

Utformning

Angöringsplats	1.01, 2.04, 2.05
Anropsknapp hiss	3.20, 8.23, 12.06
Avfallsbehållare	8.23
Avlastningshylla	8.16, 8.19
Avåkningsskydd	14.08
Blandare	8.18
Brits	8.01
Cykelbana	2.10
Cykelställ	2.10
Desinfektionsautomat	8.20
Dörr	3.02–3.16, 5.04–5.06, 6.02, 8.02–8.08, 8.23, 8.27
Draghandtag	8.08
Duschbås	10.01, 10.04
Duschgolv	10.01, 10.04
Dörrmatta	3.16
Dörrtrycke	8.05, 8.07
Fribärande trappa	13.10
Fönster	4.03
Gångväg	2.01 - 2.03, 2.06, 2.07, 2.10, 2.11, 2.14
Glasytor	3.15
Handdusch	10.06
Hiss	7.04, 12.01–12.11
Hissdörr	12.01, 12.02, 12.04, 12.05
Hisslarm	12.12
Huvudentré	2.04, 2.05, 2.12, 3.01- 3.06, 3.10, 3.12, 3.13, 3.17, 3.18, 7.04
Korridor	5.05, 6.01, 6.02, 13.02
Kortläsare	3.21
Kösystem	7.07
Larm	8.06, 8.23 - 8.25, 12.12
Ledstråk	2.04, 2.05, 7.04
Ledstång	10.04, 12.09, 13.08, 14.10
Låsvred	8.05, 8.07

Manöverpanel hiss	12.07–12.09, 12.12
Omlädningshytt	9.02
Omlädningsrum	9.01, 9.03–9.05
Parkering	1.02–1.08
Planlösning	5.01, 6.03
Podium	11.2.01
Porttelefon	3.20
Receptionsdisk	7.01–7.05, 7.08, 7.09
Ramp	3.04, 14.01–14.10
Ringklocka	3.19, 7.08
RWC	8.01
Rökplats	3.17
Samlingslokal	11.2.01, 15.04
Serveringsdisk	11.3.02
Sittplatser	1.01, 2.14, 12.10, 13.11, 15.03, 15.04
Skrapgaller	3.16
Spegel	8.21, 11.1.03, 12.10
Toalettarmstöd	8.13–8.15, 8.23
Toalettarm	8.06, 8.23, 8.24
Toalettpappershållare	8.14, 8.15
Toalettstol	8.10, 8.11, 8.13, 8.15, 8.16, 8.30
Trappa	3.04, 5.06, 12.01, 13.01–13.11
Trappsteg	13.04, 13.05
Trottoarkant	1.08, 2.06
Tröskel	3.12, 8.04
Tvåautomat	8.20
Toalettinredning	8.09, 8.19, 8.20, 8.28
Tvättställ	8.17–8.20, 8.30
Utskjutande hinder	2.09, 5.07, 14.06
Optiskt brandlarm	8.25
Väntplats	1.01

Placering

Anropsknapp	3.20, 8.23, 12.06
Armbågskontakt	3.09, 5.06
Avlastningshylla	8.16
Blandare	8.18
Brits	8.01
Cykelbana	2.10
Cykelställ	2.10
Desinfektionsautomat	8.20
Dörr	3.03–3.05, 3.07–3.12, 3.16, 5.04–5.06, 6.02, 8.03–8.06, 8.08, 8.23
Dörrtrycke	8.05
Duschbås	10.01
Hiss	12.01, 12.02, 12.04, 12.07, 12.08, 12.10
Hissdörr	12.01, 12.02, 12.04
Hisslarm	12.12
Klädkrok	8.22, 9.05, 11.1.01
Kortläsare	3.21
Kölappsautomat	7.07
Larm	8.06, 8.23–8.25, 12.12
Ledstång	10.04, 12.09, 13.08, 14.10
Låsvred	8.05
Manöverpanel hiss	12.07, 12.08, 12.12
Porttelefon	3.20
Ramp	3.04, 14.03–14.08, 14.10
Ringklocka	3.19, 7.08
RWC	8.01
Serveringsdisk	11.3.02
Sittplats	1.01, 2.14, 12.10, 15.04
Spegel	8.21, 11.1.03, 12.10
Strömbrytare	8.27
Toalettarmstöd	8.13, 8.14, 8.23
Toalettinredning	8.09, 8.19, 8.20, 8.28
Toalettarm	8.23
Toalettppappershållare	8.14
Toalettstol	8.10, 8.11, 8.13, 8.30
Trappa	3.04, 5.06, 13.02– 13.06, 13.09, 13.10
Trottoarkant	1.08, 2.06
Tvåläutomat	8.20
Tvättställ	8.17, 8.18, 8.30
Optiskt brandlarm	8.25

Kontrastmarkering

Anropsknapp hiss	8.23, 12.06, 12.11
Armbågskontakt	3.09
Draghandtag	8.08
Dörr	3.09, 3.10, 3.13, 3.14, 3.15, 6.02, 8.02, 8.07, 8.08, 8.27
Dörrhandtag	3.14
Dörrtrycke	8.07
Golv	5.01, 5.03
Hissdörr	12.05
Hisslarm	12.12
Klädkrok	8.22
Kortläsare	3.21
Kölappsautomat	7.07
Ledstråk	7.04
Ledstång	10.04, 12.09, 13.08, 14.10
Låsvred	8.07
Manöverpanel hiss	12.08
Podium	11.2.01
Porttelefon	3.20
Ramp	14.09
Receptionsdisk	7.05
Ringklocka	3.19, 7.08
Sittplats	15.03
Strömbrytare	5.09, 8.27
Toalettdörr	8.02
Toalettinredning	8.19, 8.22
Toalettppappershållare	8.15
Toalettarm	8.23
Toalettstol	8.12, 8.15
Trappsteg	13.06
Tvättställ	8.19
Utskjutande hinder	2.09, 5.07

Varselmarkering

Fallskydd	13.09
Fasta hinder	2.08
Fribärande trappa	13.10
Glasruta	3.15, 5.08
Kapphylla	11.1.02
Podium	11.2.01
Slagyta	3.10, 6.02
Utskjutande hinder	2.09, 5.07

Markbeläggning, golv

Dusch	10.02
Entré	3.03
Gångväg	2.02
Handikapparkering	1.05
Inomhus	5.02, 5.03
Ramp	14.06, 14.07
Ränndal	2.07
Toalett	8.29

Belysning

Allmänbelysning	4.02
Gångväg	2.13
Handikapparkering	1.06
Hiss	12.07
Matplats	11.3.01
Receptionsdisk	7.03
Toalett	8.26–8.28
Trappa	13.07

Material

Dörrhandtag	8.08
Dörrtrycke	8.07
Ledstång	10.04, 12.09, 13.08, 14.10
Låsvred	8.07
Materialval	4.04, 4.05, 4.07, 8.11, 15.01
Textilmatta	4.06

Områden

EI

Anropsknapp	12.06
Armbågskontakt	3.09, 5.04
Belysning	1.06, 2.13, 4.02, 7.03, 8.26, 8.27, 12.07, 13.07
Hissignal	12.11
Hisslarm	12.12
Säkerhetssensor	3.06, 3.10
Hörselteknisk utrustning	11.2.03
Kortläsare	3.21
Kölappsautomat	7.07
Manöverpanel hiss	12.08

Lös inredning

Bord	15.06
Bänk	9.03, 9.04
Duschstol	10.03
Kapphylla	11.1.01, 11.1.02
Klädskåp	9.06, 9.07
Serveringsdisk	11.3.02
Sittplats	1.01, 2.14, 11.1.04, 12.09, 12.10, 13.11, 15.04
Växter	2.11, 3.18, 4.08
Whiteboard	11.2.04

Övrigt

Hörselteknisk utrustning	7.06, 11.2.03
Ljudmiljö	4.01
Skytning	1.07, 2.12, 16
Ventilation	4.05–4.08
Porttelefon	3.20
Ringklocka	3.19, 7.08
Strömbrytare	5.09, 8.27
Toalettalarm	8.23–8.25

VVS

Dusch	10.04
Toalettstol	8.09–8.12
Tvättställ	8.17–8.18
Ventilation	4.05–4.08

Dokumentnamn	Utgivare	Upprättad datum	Version/utgåva nr
Riktlinjer för fysisk tillgänglighet	Riktlinje från PTS – Program för Teknisk Standard	2013-04-25	2.3
Dokumentklass/dokumenttyp	Godkänd av	Ändrad datum	Sida
	Ordf PTS Forum, Thomas Calmviken	2020-04-29	24(24)

Referenser

BFS 2011:5 - ALM 2

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader

BFS 2011:6 – BBR

Boverkets byggregler (föreskrifter och allmänna råd), BBR BFS 2011:6 med ändringar till och med BFS 2019: 2

BFS 2013:9 - HIN 3

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om avhjälpande av enkelt avhjälppta hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser

Enklare utan hinder, Boverket 2005, ISBN (tryck): 91-7147-857-4

Riv hindren, Riktlinjer för tillgänglighet, Myndighet för delaktighet 2015, ISBN: 978-91-87883-01-9 (tryck) ISBN: 978-91-87883-02-6 (pdf)

Bygg ikapp – för ökad tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättning
Elisabet Svensson, AB Svensk Byggtjänst, 2015, ISBN 978-91-7333-691-8 (tryck)

SRF:s plattform för tillgänglig och användbar fysisk miljö 2016 reviderad version

Riktlinjer för akustikkrav i vårdlokaler” i PTS.

Tillgängliga och användbara miljöer - Riktlinjer och standard för fysisk tillgänglighet, Västra Götalandsregionen, 2015 (version 3)

SS 91 42 21, Höjd nivå – Utökad tillgänglighet

SS 437 01 02 Elinstallationer för lågspänning- Vägledning för anslutning, mätning, placering och montage av el-oh teleinstallationer

SS-EN-81-70 Annex B – Säkerhetsregler för konstruktion och installation av hissar –
Särskilda applikationer för person- och varupersonhissar -
Del 70: Tillträde till hissar för personer inklusive personer med funktionsnedsättningar.

FNs konvention om mänskliga rättigheter, Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Artikel 9 Tillgänglighet.